

EL

EL

EL

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 28.10.2009
COM(2009)591 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων στην Ευρώπη

{SEC(2009) 1445}

{SEC(2009) 1446}

{SEC(2009) 1447}

{SEC(2009) 1448}

{SEC(2009) 1449}

{SEC(2009) 1450}

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων στην Ευρώπη

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε έντονη διακύμανση των τιμών κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων. Από τα μέσα του 2007 έως τα μέσα του 2008, οι τιμές των βασικών γεωργικών προϊόντων αυξήθηκαν κατακόρυφα, πράγμα το οποίο είχε ως αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών καταναλωτή στα τρόφιμα και γενικότερα την αύξηση του πληθωρισμού. Έκτοτε, οι τιμές πολλών βασικών προϊόντων έχουν μειωθεί στα ίδια επίπεδα με εκείνα που επικρατούσαν πριν από την απότομη άνοδο των τιμών ή σε χαμηλότερα. Ωστόσο, οι τιμές καταναλωτή στα τρόφιμα συνέχισαν να αυξάνονται και παρουσίασαν κάμψη μόλις τον Μάιο του 2009, προκαλώντας ανησυχίες σχετικά με τη λειτουργία της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων. Οι μεταβολές αυτές προκάλεσαν σημαντικά προβλήματα στους παραγωγούς αγροτικών προϊόντων και υποδηλώνουν ότι η συμπεριφορά έναντι των καταναλωτών δεν είναι δίκαιη.

Η αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων συνδέει τρεις σημαντικούς τομείς της ευρωπαϊκής οικονομίας - τη γεωργία, τον κλάδο μεταποίησης τροφίμων και τον διανεμητικό κλάδο - που από κοινού καταλαμβάνουν περισσότερο από το 5% της ευρωπαϊκής προστιθέμενης αξίας και το 7% της απασχόλησης. Επιπλέον, η επίδοσή της έχει άμεσες συνέπειες για όλους τους πολίτες της Ευρώπης, λόγω του ότι τα τρόφιμα αντιπροσωπεύουν το 16% των δαπανών των ευρωπαϊκών νοικοκυριών. Η λειτουργία της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων αποκτά αυξημένη σπουδαιότητα στην προσπάθεια ανάκαμψης από την τρέχουσα οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση. Οι υψηλές τιμές καταναλωτή στα τρόφιμα αποτελούν πηγή προβληματισμού διότι θέτουν υπό πίεση τα εισοδήματα των νοικοκυριών ιδίως τώρα, σε περίοδο κατά την οποία απαιτείται αύξηση της κατανάλωσης. Οι πιέσεις είναι ιδιαίτερα μεγάλες για τα πλέον ασθενή νοικοκυριά που αναλώνουν σημαντικά μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματός τους σε τρόφιμα. Μακροπρόθεσμα, η βελτίωση της λειτουργίας της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων είναι καθοριστική για τους καταναλωτές και για την εξασφάλιση διατηρήσιμης κατανομής της προστιθέμενης αξίας κατά μήκος της αλυσίδας, και με τον τρόπο αυτόν συμβάλλει στην αύξηση της γενικότερης ανταγωνιστικότητας. Απαιτούνται επείγοντως βελτιώσεις για να αποφευχθεί η κλιμάκωση της αύξησης των τιμών καταναλωτή στα τρόφιμα καθώς εδραιώνεται η ανάκαμψη.

Η Επιτροπή παρακολουθεί τις εξελίξεις στις τιμές των τροφίμων ως μέρος της παρακολούθησης των αγορών που δρομολογήθηκε στο πλαίσιο της επισκόπησης της ενιαίας αγοράς¹ τον Νοέμβριο του 2007, σκοπός της οποίας είναι η εξεύρεση λύσεων πολιτικής για την αντιμετώπιση συγκεκριμένων λόγων δυσλειτουργίας. Τον Δεκέμβριο του 2008, η Επιτροπή δημοσίευσε ενδιάμεση έκθεση με τίτλο «Οι τιμές των τροφίμων στην Ευρώπη» και

¹ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής με τίτλο «Εφαρμογή της νέας μεθοδολογίας για την παρακολούθηση των προϊόντων, της αγοράς και του τομέα» SEC(2007)1517, που συνόδευε την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο "Ενιαία αγορά για την Ευρώπη του 21ου αιώνα", COM(2007)724.

χάραξε χάρτη πορείας με τους βασικούς προσανατολισμούς για δράσεις πολιτικής². Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει συγκεκριμένες πρωτοβουλίες πολιτικής που ακολουθούν τις κατευθύνσεις του χάρτη πορείας και, κατά συνέπεια, ολοκληρώνει την παρακολούθηση της αγοράς σχετικά με την αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων³.

Η παρούσα ανακοίνωση δομείται ως εξής: Η ενότητα 2 περιγράφει τον σύνδεσμο μεταξύ τιμών βασικών γεωργικών προϊόντων και μεταβολών στις τιμές καταναλωτή στα τρόφιμα. Η ενότητα 3 περιγράφει τις κυριότερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων και παρουσιάζει ορισμένες πρωτοβουλίες πολιτικής για την αντιμετώπιση των εν λόγω προκλήσεων. Η ενότητα 4 παρουσιάζει τα επόμενα βήματα της Επιτροπής για την εφαρμογή των πρωτοβουλιών αυτών, η δε ενότητα 5 εκθέτει τα σχετικά συμπεράσματα.

2. ΠΡΟΣΦΑΤΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΤΙΣ ΤΙΜΕΣ

Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2007 και στις αρχές του 2008, παρατηρήθηκε ταχεία άνοδος στις τιμές των βασικών γεωργικών προϊόντων⁴. Ως εκ τούτου, οι τιμές παραγωγού και οι τιμές καταναλωτή στα τρόφιμα άρχισαν επίσης να ανέρχονται, αν και με βραδύτερους ρυθμούς. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι τα βασικά γεωργικά προϊόντα αποτελούν μικρό μόνον μέρος της συνολικής παραγωγής ειδών διατροφής⁵ και ότι στις ανταγωνιστικότερες αγορές, οι επιχειρήσεις επεξεργασίας και διανομής τροφίμων απορροφούν μέρος της αύξησης των τιμών.

Από το δεύτερο τρίμηνο του 2008, παρατηρείται ταχεία υποχώρηση στις τιμές των βασικών γεωργικών προϊόντων. Αντίθετα με τις τιμές των βασικών γεωργικών προϊόντων, οι τιμές παραγωγού συνέχισαν να αυξάνονται έως το τέταρτο τρίμηνο του 2008, ενώ οι τιμές καταναλωτή στα τρόφιμα δεν υποχώρησαν παρά μόνον πρόσφατα. Επιπλέον, οι ρυθμοί υποχώρησης των τιμών παραγωγού και καταναλωτή στα τρόφιμα είναι σχετικά χαμηλοί σε σύγκριση με την πτώση των τιμών βασικών γεωργικών προϊόντων – βλ. Διάγραμμα 1. Η αντίδραση των επιχειρήσεων επεξεργασίας και διανομής τροφίμων στην μείωση των τιμών των βασικών γεωργικών προϊόντων ήταν βραδύτερη και ασθενέστερη από την αντίδρασή τους στην αύξηση που παρατηρήθηκε το 2007. Η διαφορά αυτή έχει αρνητικές επιπτώσεις στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων δεδομένου ότι εμποδίζει τους καταναλωτές να επωφελούνται από τη διαμόρφωση χαμηλών τιμών και αναστέλλει την ανάκαμψη των τιμών των βασικών γεωργικών προϊόντων λόγω μείωσης της ζήτησης για είδη διατροφής.

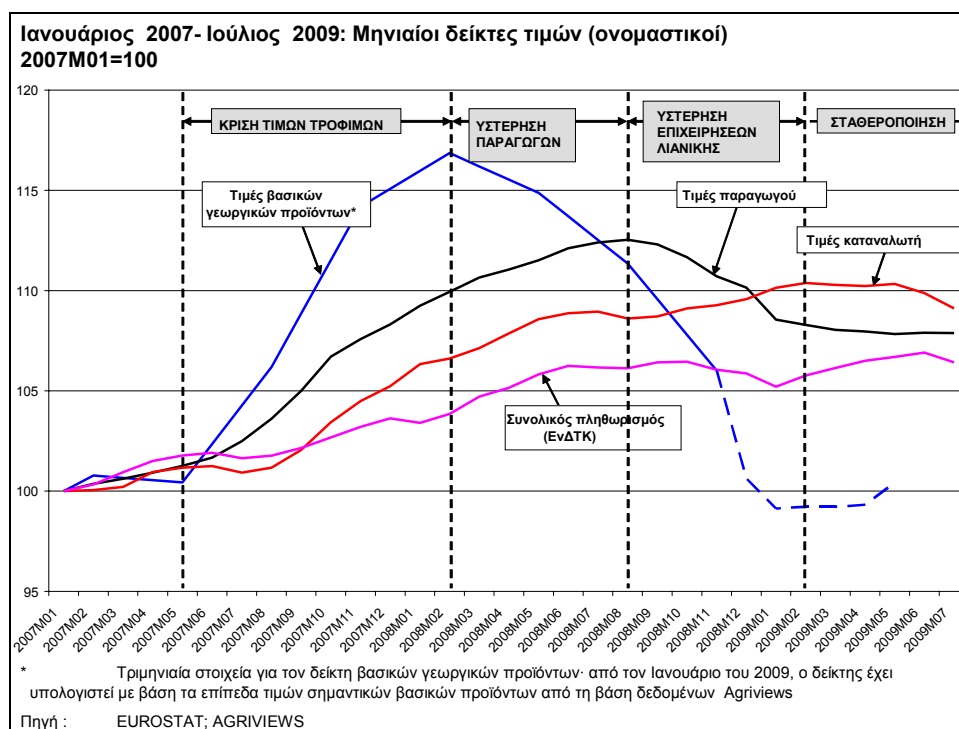
² Ανακοίνωση της Επιτροπής "Οι τιμές των τροφίμων στην Ευρώπη" – COM(2008)821 και συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της.

³ Η τεχνική ανάλυση στην οποία βασίζεται η παρούσα ανακοίνωση δημοσιεύεται σε μια σειρά έξι συνοδευτικών εγγράφων εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

⁴ Η εξέλιξη των τιμών των βασικών γεωργικών προϊόντων αναλύεται λεπτομερώς στην ανακοίνωση του 2008 με τίτλο «Οι τιμές των τροφίμων στην Ευρώπη».

⁵ Τα ακατέργαστα γεωργικά προϊόντα αντιπροσωπεύουν όλο και μικρότερο ποσοστό της τιμής καταναλωτή στα είδη διατροφής.

Διάγραμμα 1: Πρόσφατες εξελίξεις στις τιμές κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων, ΕΕ27

Οι διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ της εξέλιξης των τιμών βασικών γεωργικών προϊόντων και τιμών καταναλωτή στα τρόφιμα, σε συνδυασμό με την ασύμμετρη ανταπόκριση των τιμών των τροφίμων στις διακυμάνσεις των τιμών των βασικών γεωργικών προϊόντων, σχετίζονται εν μέρει με τις διαρθρωτικές αδυναμίες του συστήματος, όπως ο αριθμός των μεσαζόντων που δραστηριοποιούνται κατά μήκος της αλυσίδας και τη διάρθρωση του ανταγωνισμού σε ορισμένα σημεία της αλυσίδας αυτής. Επιπλέον, οι διάχυτες ανισότητες όσον αφορά τη διαπραγματευτική ισχύ μεταξύ συμβαλλομένων μερών συμβάλλει στη μείωση τόσο της ταχύτητας όσο και του μεγέθους της μετάδοσης των μεταβολών στις τιμές κατά μήκος της αλυσίδας και εξηγούν την ασυμμετρία. Επιπλέον, η βραδεία μετάδοση των μεταβολών στις τιμές καθυστερεί τις απαραίτητες προσαρμογές και συμβάλλει στην διατήρηση ανεπαρκειών σε όλα τα στάδια της αλυσίδας. Οι ανεπάρκειες αυτές μπορούν να εντείνουν την αστάθεια των τιμών στις αγορές βασικών γεωργικών προϊόντων. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι πρόσφατες εξελίξεις των τιμών πρέπει να καταστήσουν επείγουσα την ανάληψη συγκεκριμένων πρωτοβουλιών πολιτικής σύμφωνα με τις κατευθύνσεις που αναφέρονται στον χάρτη πορείας του Δεκεμβρίου 2008.

3. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΠΡΟΚΛΗΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ ΤΡΟΦΙΜΩΝ

Η αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων συνδέει σημαντικούς και ποικίλους τομείς της ευρωπαϊκής οικονομίας που είναι ζωτικής σημασίας για την οικονομική, την κοινωνική και την περιβαλλοντική ευημερία, καθώς και για την υγεία των Ευρωπαίων πολιτών. Σε ορισμένα επίπεδα η αλυσίδα εφοδιασμού λειτουργεί καλά: παραδίδει υψηλής ποιότητας τρόφιμα σε συμφέρουσες τιμές στους Ευρωπαίους καταναλωτές, εξασφαλίζει την ασφάλεια και την

ανιχνευσιμότητα των προϊόντων και μπορεί να είναι περήφανη για την μεγάλη προσφορά εξαιρετικά ανταγωνιστικών, καινοτόμων και παραδοσιακών προϊόντων, τόσο εντός όσο και εκτός ΕΕ. Ωστόσο, η συνολική ανταγωνιστικότητα της αλυσίδας και η οικονομική της ανάπτυξη υπήρξαν κατώτερες σε σχέση με το σύνολο της οικονομίας της ΕΕ από το 1995⁶, ορισμένοι τομείς της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων αντιμετωπίζουν όλο και περισσότερο ανταγωνισμό από διεθνείς φορείς και οι πρόσφατες εξελίξεις στις τιμές των τροφίμων έφεραν στο προσκήνιο την έλλειψη αντοχής σε κλυδωνισμούς στον τομέα των τιμών των γεωργικών προϊόντων.

Η Επιτροπή συνεργάζεται με τα ενδιαφερόμενα μέρη για να σχηματίσει καλύτερη εικόνα των σημαντικότερων προκλήσεων που αντιμετωπίζει η αλυσίδα και να προσδιορίσει κατάλληλες και συγκεκριμένες δράσεις πολιτικής σύμφωνες προς τον χάρτη πορείας του Δεκεμβρίου του 2008. Παρά την ετερογένεια της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων και το γεγονός ότι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ενδιαφερόμενοι ποικίλλουν μεταξύ κλάδων και κρατών μελών, προσδιορίστηκαν τρεις εγκάρσιες προτεραιότητες που έχουν επίπτωση σε ολόκληρη την αλυσίδα: (1) προώθηση διατηρήσιμων και βασιζόμενων στην αγορά σχέσεων μεταξύ ενδιαφερομένων μερών στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων, (2) αύξηση της διαφάνειας κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων προς ενθάρρυνση του ανταγωνισμού και βελτίωση της αντοχής της στην αστάθεια των τιμών, και (3) ενίσχυση της ολοκλήρωσης και της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων σε όλα τα κράτη μέλη.

3.1. Προώθηση διατηρήσιμων και βασιζόμενων στην αγορά σχέσεων μεταξύ ενδιαφερομένων μερών στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων

Η αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη ποικιλομορφία παραγόντων που μετέχουν σε αυτήν: γεωργοί, επιχειρήσεις επεξεργασίας τροφίμων, διαπραγματευτές, επιχειρήσεις χονδρικής και επιχειρήσεις λιανικής. Δραστηριοποιούνται σε αυτήν τόσο πολύ μεγάλες επιχειρήσεις όσο και ΜΜΕ, ως ανταγωνιστές, προμηθευτές ή πελάτες. Οι σχέσεις αυτές συχνά ταλανίζονται από προβλήματα που αναστέλλουν την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού της αλυσίδας. Βασικό δίδαγμα των αναλύσεων στο θέμα αυτό, που πραγματοποιήθηκαν με τη συμμετοχή ενδιαφερομένων μερών και εθνικών αρχών ανταγωνισμού, είναι η ανάγκη να γίνει διάκριση μεταξύ ανησυχιών όσον αφορά δυνητικά αθέμιτες εμπορικές πρακτικές - σχετιζόμενες με τις ανισορροπίες στη διαπραγματευτική ισχύ των συμβαλλόμενων μερών - και ανησυχιών όσον αφορά αντιανταγωνιστικές πρακτικές.

3.1.1. Διαπραγματευτική ισχύς και δυνητικά αθέμιτες εμπορικές πρακτικές

Εντός της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων, οι σημαντικές ανισορροπίες στη διαπραγματευτική ισχύ μεταξύ συμβαλλόμενων μερών αποτελούν συχνό φαινόμενο, κάτι το οποίο τα ενδιαφερόμενα μέρη του τομέα έχουν επισημάνει ως σοβαρό πρόβλημα. Η ασυμμετρία αυτή στη διαπραγματευτική ισχύ μπορεί να οδηγήσει σε αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, καθώς οι μεγαλύτεροι και ισχυρότεροι παράγοντες της αγοράς επιδιώκουν να επιβάλουν συμβατικές ρυθμίσεις προς όφελός τους, είτε μέσω καλύτερων τιμών είτε μέσω καλύτερων όρων συναλλαγής. Οι πρακτικές αυτές μπορούν να εμφανισθούν σε όλους τους κρίκους της αλυσίδας και περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, καθυστερημένες πληρωμές, μονομερείς αλλαγές σε συμβάσεις, αλλαγές ad hoc σε συμβατικούς όρους, πληρωμές

---

⁶ Η μέση αύξηση προστιθέμενης αξίας στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων ήταν 2% χαμηλότερη ετησίως από την μέση αύξηση στην ΕΕ από το 1995.

προκαταβολών ως προϋπόθεση για την έναρξη διαπραγματεύσεων.... Στις αλυσίδες μη επεξεργασμένων τροφίμων, οι μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις και οι συνεταιρισμοί συχνά έρχονται αντιμέτωποι με αγοραστές (παραγωγοί, χονδρέμποροι ή επιχειρήσεις λιανικής) μεγάλου μεγέθους. Από τη μία πλευρά, στις αλυσίδες επεξεργασμένων τροφίμων μικρές επιχειρήσεις επεξεργασίας τροφίμων συνάπτουν συμβάσεις συνήθως με μεγάλες επιχειρήσεις λιανικής που συχνά αποτελούν τον μόνο δίαυλο πρόσβασης στην αγορά. Από την άλλη, μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις παραγωγής τροφίμων μπορεί να έχουν επίσης σημαντική διαπραγματευτική ισχύ δεδομένου ότι προσφέρουν εμπορικά σήματα τα οποία δεν μπορούν να στερηθούν οι επιχειρήσεις λιανικής.

Οι συμβατικές ανισορροπίες που συνδέονται με την άνιση διαπραγματευτική ισχύ των μερών, έχουν αρνητικό αντίκτυπο στην ανταγωνιστικότητα της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων δεδομένου ότι μικρότεροι μεν, αλλά αποτελεσματικότεροι φορείς μπορεί να αναγκασθούν να λειτουργούν με μειωμένη κερδοφορία, που περιορίζει την ικανότητα και τα κίνητρά τους να επενδύσουν στη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων τους και στην καινοτομία ως προς τις μεθόδους παραγωγής. Η καλύτερη γνώση των συμβατικών δικαιωμάτων και η ανάληψη αποφασιστικότερης δράσης κατά των αθέμιτων πρακτικών σύναψης συμβάσεων θα συνέβαλε στην πρόληψη των αδυναμιών αυτών δεδομένου ότι οι φορείς που διαθέτουν μικρή διαπραγματευτική ισχύ υποφέρουν από έλλειψη πληροφόρησης ως προς τα δικαιώματά τους. Επιπλέον, μπορεί να διστάσουν να προσβάλουν συμβατικές ρήτρες από φόβο μήπως χάσουν την εκάστοτε σύμβαση ολωσδιόλου.

Συνεπώς, υπάρχει ανάγκη για καλύτερη κατανόηση και σε βάθος εξέταση των πρακτικών σύναψης συμβάσεων και της σχέσης τους με τις ασυμμετρίες στη διαπραγματευτική ισχύ εντός της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων εφόσον αυτές, ανάλογα με την κάθε περίπτωση, μπορούν να οδηγήσουν σε αθέμιτες και μη αποδοτικές καταστάσεις.

3.1.2. Αγοραία ισχύς και δυνητικά αντιανταγωνιστικές πρακτικές

Η ικανότητα των προμηθευτών ή/και των αγοραστών να ασκήσουν την αγοραία ισχύ τους με τρόπο που στρεβλώνει τον ανταγωνισμό σε βάρος των καταναλωτών εξαρτάται, πρωταρχικά, από το είδος της αλυσίδας εφοδιασμού και τις τοπικές συνθήκες αγοράς. Δεδομένου ότι οι αγορές τροφίμων είναι ως επί το πλείστον εθνικές ή τοπικές σε έκταση, η Επιτροπή συνεργάστηκε στενά με τις εθνικές αρχές ανταγωνισμού για θέματα σχετικά με τα τρόφιμα, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού (ΕΔΑ).

Ως αποτέλεσμα, οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού έχουν δώσει προτεραιότητα στη διεξαγωγή ερευνών ανά υπόθεση, καθώς και στην ευρύτερη διερεύνηση των αγορών τροφίμων. Οι δράσεις αυτές, από κοινού, βελτίωσαν σημαντικά την κατανόηση της λειτουργίας του κρίσιμου αυτού τομέα της οικονομίας. Επιπλέον, ορισμένες έρευνες οδήγησαν στη διαπίστωση σημαντικού αριθμού σοβαρών παραβάσεων, όπως συμπράξεις και περιπτώσεις προκαθορισμένης τιμής μεταπώλησης. Οι παραβάσεις αυτές αντιμετωπίστηκαν γρήγορα με διαταγές παύσης και παράλειψης, που συνοδεύονταν, κατά περίπτωση, από σημαντικά πρόστιμα.

Σύμφωνα με την ανακοίνωση που εξέδωσε τον Δεκέμβριο του 2008⁷, η Επιτροπή εξέτασε επίσης τη συνάφεια ορισμένων εμπορικών πρακτικών από άποψη τόσο πιθανότητας εμφάνισής τους όσο και της ικανότητάς τους να δημιουργήσουν προβλήματα ανταγωνισμού

---

⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής "Οι τιμές των τροφίμων στην Ευρώπη" – COM(2008) 821

στις σχετικές αλυσίδες εφοδιασμού τροφίμων. Εκτός από τις κλασικές περιπτώσεις συμπράξεων και προκαθορισμένων τιμών μεταπώλησης, υπάρχουν και άλλες πρακτικές που αξίζουν ιδιαίτερης προσοχής από μέρους των αρχών ανταγωνισμού, όπως οι συμφωνίες κοινής εμπορίας, οι ρήτρες δέσμευσης και ομαδικής πώλησης, οι συμφωνίες από κοινού πραγματοποίησης αγορών (αγοραστικές συμμαχίες) και η αυξανόμενη χρήση εμπορικού σήματος του λιανοπωλητή. Για τις πρακτικές αυτές, απαιτείται η προσεκτική στάθμιση της βελτίωσης της αποδοτικότητας με τις δυνητικές αντιανταγωνιστικές επιπτώσεις. Σε κάθε περίπτωση, δεν μπορεί να γίνονται γενικεύσεις και οι εθνικές αρχές ανταγωνισμού συμφωνούν ότι η κατά περίπτωση ανάλυση με βάση τις ιδιαιτερότητες των συνθηκών της εκάστοτε τοπικής αγοράς είναι απαραίτητη για τη διαπίστωση της ύπαρξης τυχόν αρνητικών συνεπειών στον ανταγωνισμό.

Όσον αφορά την προώθηση διατηρήσιμων και βασιζόμενων στην αγορά σχέσεων μεταξύ ενδιαφερομένων μερών στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων, η Επιτροπή:

1. κρίνει ότι απαιτείται δράση για την εξάλειψη των αθέμιτων συμβατικών πρακτικών μεταξύ επιχειρηματικών φορέων καθ' όλο το μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων.

1.1. Η Επιτροπή θα συνεργασθεί με τα κράτη μέλη προκειμένου να τεθούν οι συμβατικές σχέσεις σε ασφαλέστερη βάση, ούτως ώστε τα συμβαλλόμενα μέρη να είναι σε θέση να επωφελούνται πλήρως από τα οφέλη που προσφέρει η ενιαία αγορά, με παράλληλη διατήρηση της συναλλακτικής τους ελευθερίας. Αυτό περιλαμβάνει :

- **ανταλλαγή πληροφοριών για πρακτικές σύναψης συμβάσεων**, περιλαμβανομένης της διευκρίνισης των συμβατικών δικαιωμάτων και της νομιμότητας και του δίκαιου χαρακτήρα των συνήθων συμβατικών ρητρών,
- **δρομολόγηση ενημερωτικών εκστρατειών** με σκοπό την πληροφόρηση των ενδιαφερομένων ως προς τα συμβατικά τους δικαιώματα και τις δυνητικά παράνομες ή αθέμιτες πρακτικές,
- **ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σχετικά με την κοινοποίηση πρακτικών σύναψης συμβάσεων** (π.χ. διαμεσολαβητές, ενέργειες από αρχές επιβολής του νόμου, συλλογικές ενέργειες).

1.2. Σε κοινοτικό επίπεδο, βάσει των πληροφοριών που συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή:

- **θα συνεργασθεί με τους ενδιαφερόμενους φορείς της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων για να καταρτισθούν σύνολα τυποποιημένων συμβάσεων**, προαιρετικού χαρακτήρα, λαμβάνοντας υπόψη την ποικιλομορφία που υπάρχει στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων,
- **θα αξιολογεί τις αθέμιτες πρακτικές σύναψης συμβάσεων στην εσωτερική αγορά και θα προτείνει τα τυχόν κοινοτικά μέτρα που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των πρακτικών αυτών.**

2. Θα συνεργασθεί με το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ανταγωνισμού (ΕΔΑ) για την χάραξη κοινής προσέγγισης σε σχετικά θέματα ανταγωνισμού⁸ με σκοπό την συνεχή ανταλλαγή πληροφοριών, την ταχεία διαπίστωση προβληματικών υποθέσεων και τον αποδοτικό καταμερισμό καθηκόντων μεταξύ των μελών. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή προτείνει τη σύσταση, κατά περίπτωση, κοινών ομάδων εργασίας εντός του ΕΔΑ αφιερωμένων στην ανάλυση συγκεκριμένων πρακτικών και αγορών που ενδέχεται να είναι καθοριστικής σημασίας για τη λειτουργία της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων. Η ενισχυμένη αυτή συνεργασία θα συμβάλει στον καλύτερο εντοπισμό

⁸ Πρέπει να σημειωθεί ότι ο αντίκτυπος που έχουν για τον ανταγωνισμό οι κάθετες σχέσεις μεταξύ φορέων της αλυσίδας υπάγεται στο πεδίο των υφιστάμενων κανόνων για τις κάθετες συμφωνίες – κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2790 της Επιτροπής, της 22ας Δεκεμβρίου 1999 και σχετικές κατευθυντήριες γραμμές της Επιτροπής για τους κάθετους περιορισμούς, που τελούν υπό εξέταση επί του παρόντος.

ενδημικών προβλημάτων στις αγορές τροφίμων και στον άμεσο συντονισμό μελλοντικών δράσεων.

3.2. Αύξηση της διαφάνειας κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων προς ενθάρρυνση του ανταγωνισμού και βελτίωση της αντοχής της στην αστάθεια των τιμών

Οι αγορές κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων πλήττονται από έλλειψη διαφάνειας και προβλεψιμότητας στις τιμές. Πρώτα στην αλυσίδα εμφανίζονται τα παράγωγα τα οποία αποτελούν σημαντικό εργαλείο για την αντιμετώπιση της παρατηρούμενης αστάθειας των τιμών των βασικών γεωργικών προϊόντων. Είναι θεμελιώδες να εξασφαλιστεί ότι τα παράγωγα θα συνεχίσουν να υπηρετούν τον αρχικό σκοπό της διερεύνησης των τιμών και της αντιστάθμισης των κινδύνων. Το θέμα του τρόπου αντιμετώπισης της "υπερβολικής κερδοσκοπίας" στις αγορές βασικών προϊόντων συζητείται διεθνώς. Από την άποψη αυτή, είναι απαραίτητο να βελτιωθεί η συνολική διαφάνεια και εποπτεία στην ΕΕ για τα παράγωγα επί βασικών γεωργικών προϊόντων - περιλαμβανομένων των εξωχρηματιστηριακών αγορών. Ειδικότερα, απαιτείται μια καλύτερη εικόνα της δραστηριότητας που αναπτύσσουν οι διάφορες κατηγορίες φορέων της αγοράς.

Πέραν αυτού, ο χάρτης πορείας προτείνει τη δημιουργία ενός μέσου παρακολούθησης των ευρωπαϊκών τιμών τροφίμων με σκοπό την αύξηση της διαφάνειας όσον αφορά τις τιμές στις παρεπόμενες αγορές της αλυσίδας. Σήμερα η Επιτροπή δημοσιεύει μια πρώτη εκδοχή του μέσου αυτού⁹, με τη συγκέντρωση δεδομένων από την Eurostat και τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες. Δομείται πάνω σε δύο άξονες:

- Παρακολούθηση των επιπέδων των τιμών συγκρίσιμων προϊόντων διατροφής σε όλα τα κράτη μέλη με σκοπό την εκτίμηση της διασποράς των τιμών και της ολοκλήρωσης της εσωτερικής λιανικής αγοράς τροφίμων - βλ. ενότητα 3.3.
- Παρακολούθηση της εξέλιξης των τιμών στα κράτη μέλη σε κάθε στάδιο της αλυσίδας - βασικά γεωργικά προϊόντα, τιμές παραγωγού και καταναλωτή στα τρόφιμα - για ένα δείγμα συγκεκριμένων προϊόντων, όπως γάλα, τυρί ή χοιρινό κρέας.

Το μέσο παρακολούθησης, συνεπώς, παρέχει πολύτιμες πληροφορίες για τα επίπεδα τιμών και τις εξελίξεις κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων και δείχνει την εξέλιξη των τιμών ανά προϊόν και κράτος μέλος, λαμβάνοντας υπόψη την ποικιλομορφία που χαρακτηρίζει την αλυσίδα. Καθιστά ορατή την εξέλιξη των τιμών των τροφίμων σε κάθε χώρα και θα συμβάλει στην αύξηση των πιέσεων που ασκούνται στους ενδιαφερόμενους για ταχύτερη μετάδοση των μεταβολών στις τιμές. Το μέσο αυτό θα αναπτυχθεί περαιτέρω με σκοπό τη βελτίωση της σχέσης μεταξύ τιμών καταναλωτή, τιμών παραγωγού και τιμών βασικών γεωργικών προϊόντων, καθώς και την κάλυψη των υπό παρακολούθηση προϊόντων.

Ενώ οι έρευνες καταναλωτών που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Δεύτερου πίνακα αποτελεσμάτων για τους καταναλωτές¹⁰ δείχνουν γενική ικανοποίηση με τις υπηρεσίες που προσφέρουν οι επιχειρήσεις λιανικής πώλησης τροφίμων, αποκαλύπτουν και κάποια έλλειψη

⁹ Διατίθεται στη διεύθυνση <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>

¹⁰ Πίνακας αποτελεσμάτων για τους καταναλωτές, δεύτερη έκδοση, 2009.

ικανοποίησης όσον αφορά την συγκρισιμότητα των τιμών των τροφίμων μεταξύ διαφόρων επιχειρήσεων λιανικής. Συνεπώς είναι επιθυμητό να αναπτυχθούν περαιτέρω εργαλεία σύγκρισης των τιμών (όπως δικτυακοί τόποι ή έξυπνα τηλέφωνα που μπορούν να χρησιμοποιούνται εντός των καταστημάτων για την σάρωση και σύγκριση τιμών προϊόντων) στα προϊόντα διατροφής, ακολουθώντας τα παραδείγματα διαφόρων επιτυχημένων υπηρεσιών του είδους αυτού στην Ευρώπη. Η ανάπτυξη και χρήση τέτοιων δικτυακών τόπων μπορεί να δώσει ένα σαφές μήνυμα στους πολίτες ότι οι κυβερνήσεις λαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα για να τους βοηθήσουν να εξοικονομήσουν χρήματα στα καθημερινά ή εβδομαδιαία ψώνια τους. Θα συνέβαλε στην αύξηση της έντασης του ανταγωνισμού σε λιανικό επίπεδο στις τοπικές αγορές, καθώς και στις αγορές που προηγούνται κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων. Ταυτόχρονα η Επιτροπή έχει επίγνωση της ανάγκης να διασφαλιστεί η υψηλή ποιότητα κάθε πληροφορίας που τίθεται στη διάθεση των καταναλωτών. Ο εντοπισμός των βασικών παραγόντων επιτυχίας για τέτοιου είδους υπηρεσίες σύγκρισης των τιμών με βάση την υφιστάμενη πείρα θα ήταν μεγάλη βοήθεια για την περαιτέρω ανάπτυξη εργαλείων του τύπου αυτού.

Προκειμένου να αυξηθεί η διαφάνεια στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων, η Επιτροπή:

- 3. θα υποβάλει προτάσεις για τη βελτίωση της εποπτείας και της συνολικής διαφάνειας των αγορών παραγώγων επί βασικών γεωργικών προϊόντων στο πλαίσιο της συνολικής προσέγγισης σε σχέση με τα παράγωγα¹¹ και της επανεξέτασης της οδηγίας για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (MiFID):**
  - 3.1. κατάλληλες απαιτήσεις διαφάνειας και αναφοράς θα πρέπει να καλύπτουν όλα τα παράγωγα βασικών γεωργικών προϊόντων, περιλαμβανομένων εκείνων που αποτελούν αντικείμενο εξωχρηματιστηριακής διαπραγμάτευσης,
  - 3.2. οι υποχρεώσεις αυτές πρέπει να συμπληρωθούν με την εισαγωγή υποχρεώσεων αναφοράς θέσεων για κάθε κατηγορία διαπραγματευτών που θα προσδιοριστούν σε επίπεδο ΕΕ. Αυτό θα επιτρέψει στις ρυθμιστικές αρχές να έχουν συνολική εικόνα των θέσεων που διατηρεί κάθε κατηγορία διαπραγματευτών,
  - 3.3. θα εξεταστεί προσεκτικά το ενδεχόμενο να δοθεί στις ρυθμιστικές αρχές η δυνατότητα να θέτουν όρια θέσεων με σκοπό την αντιμετώπιση δυσανάλογων διακυμάνσεων στις τιμές ή της συγκέντρωσης κερδοσκοπικών θέσεων¹², ούτως ώστε να εξασφαλιστεί η αποδοτική λειτουργία των αγορών αυτών,
- 4. δημοσιεύει σήμερα την πρώτη έκδοση του μέσου παρακολούθησης των ευρωπαϊκών τιμών τροφίμων και δεσμεύεται να εξετάσει τρόπους περαιτέρω ανάπτυξης του προκειμένου να καλύψει μεγαλύτερο αριθμό προϊόντων διατροφής και αλυσίδων εφοδιασμού, αρχίζοντας το καλοκαίρι του 2010. Αυτό θα απαιτήσει τη συνεργασία των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών. Η Επιτροπή, συνεπώς, καλεί τις εθνικές στατιστικές υπηρεσίες να συγκεντρώσουν τα απαιτούμενα δεδομένα,**
- 5. συνιστά σε όλα τα κράτη μέλη να έχουν διαδικτυακές και εύκολης πρόσβασης υπηρεσίες σύγκρισης των τιμών λιανικής των τροφίμων. Η Επιτροπή θα συνεργασθεί με τα κράτη μέλη ώστε να εξασφαλιστεί η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και εμπειριών στον τομέα αυτόν.**

3.3. Ενίσχυση της ολοκλήρωσης και της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων σε όλα τα κράτη μέλη

3.3.1. Ολοκλήρωση της αλυσίδας προσφοράς τροφίμων

Όπως ήδη επισημαίνεται στην ανακοίνωση «Οι τιμές των τροφίμων στην Ευρώπη», η αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων είναι εξαιρετικά κατακερματισμένη μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν για το μέσο παρακολούθησης των

¹¹ Όπως περιγράφεται στο έγγραφο COM(2009) 563 «Διασφάλιση αποδοτικών, ασφαλών και υγιών αγορών παραγώγων προϊόντων: μελλοντικές δράσεις πολιτικής».

¹² Τα όρια κερδοσκοπικών θέσεων είναι όρια ως προς τον αριθμό των ανοικτών συμβάσεων επί παραγώγων που μπορούν να τηρούν συγκεκριμένες κατηγορίες διαπραγματευτών.

ευρωπαϊκών τιμών τροφίμων επιβεβαιώνει ότι υφίστανται σημαντικές διαφορές από χώρα σε χώρα τόσο ως προς το επίπεδο τιμών όσο και ως προς την εξέλιξη των τιμών. Ενώ η διασπορά τιμών εντός της ΕΕ για είδη διατροφής και μη οινοπνευματώδη ποτά μειώνεται εν γένει, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές διαφορές στη διασπορά τιμών μεταξύ διαφορετικών προϊόντων, όπως προκύπτει από το διάγραμμα 2, με βάση μια πειραματική συγκέντρωση στοιχείων ως προς τις τιμές¹³. Η διασπορά των τιμών ορισμένων βασικών προϊόντων, όπως η ζάχαρη ή το βούτυρο, είναι πολύ κατώτερη του μέσου όρου· ωστόσο, για άλλα καταναλωτικά προϊόντα, όπως το μεταλλικό νερό, τα αυγά ή το παγωτό, η μεταβλητότητα τιμής είναι υψηλότερη από την μέση διασπορά για τα αναλυθέντα προϊόντα διατροφής.

Υπάρχουν διάφοροι παράγοντες που εξηγούν τις παρατηρούμενες διαφορές στα επίπεδα τιμών από χώρα σε χώρα, όπως οι διαφορές στο μέσο εισόδημα των νοικοκυριών, οι προτιμήσεις των καταναλωτών, οι διαφορές στο ύψος του φόρου προστιθέμενης αξίας ή το μερίδιο της τοπικής παραγωγής. Ωστόσο, υπάρχουν και άλλοι παράγοντες σχετιζόμενοι με τη δυναμική των αγορών και το κανονιστικό πλαίσιο που διαδραματίζουν επίσης κάποιο ρόλο. Η Επιτροπή έχει αρχίσει την εναρμόνιση των προτύπων ασφάλειας των τροφίμων προκειμένου να τονωθεί το διασυνοριακό εμπόριο ειδών διατροφής. Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για την αποφυγή των προβλημάτων που οφείλονται σε επείγουσες καταστάσεις εμφανιζόμενες στην αλυσίδα εφοδιασμού τροφίμων που αρχίζει σε ένα κράτος μέλος ή σε τρίτη χώρα. Η συνέχιση της εφαρμογής της οδηγίας για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, καθώς και η υπό εξέλιξη επισκόπηση της οδηγίας περί σημάτων¹⁴ θα συμβάλουν επίσης στην μεγαλύτερη ολοκλήρωση της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων. Τέλος, η Επιτροπή έλαβε πρόσφατα ορισμένες αποφάσεις με σκοπό να σταματήσει η ανάπτυξη εθνικών και περιφερειακών καθεστώτων επισήμανσης της καταγωγής. Επιπλέον, πρότεινε να αναπτυχθεί ένα νέο πλαίσιο για γεωγραφικές ενδείξεις, εμπορικά πρότυπα και καθεστώτα πιστοποίησης στην ποιοτική πολιτική της για τα γεωργικά προϊόντα¹⁵.

---

¹³ Η συγκέντρωση στοιχείων για τις τιμές πραγματοποιήθηκε από την Eurostat για τον πίνακα αποτελεσμάτων για τους καταναλωτές και το μέσο παρακολούθησης των ευρωπαϊκών τιμών τροφίμων.

¹⁴ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές COM(2008) 40.

¹⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την πολιτική ποιότητας των γεωργικών προϊόντων – COM(2009) 234 τελικό.

Διάγραμμα 2: Διασπορά των επιπέδων τιμών για επιλεγμένα προϊόντα σε όλα τα κράτη μέλη

Επιχειρηματικές πρακτικές, όπως περιορισμοί ως προς την εδαφική κάλυψη ή εμπόδια στην παράλληλη εμπορία αποτελούν άλλον έναν βασικό φραγμό για την ολοκλήρωση των αγορών της ΕΕ. Οι ενδιαφερόμενοι φορείς έχουν αναφέρει φαινόμενα τέτοιων πρακτικών που δεν συνάδουν με τις αρχές της εσωτερικής αγοράς. Σε μια περίπτωση επιχειρήσεις λιανικής μιας χώρας «εξαναγκάζονταν» να προμηθεύονται προϊόντα από τοπικές πηγές όταν συναλλάσσονταν με πολυεθνικούς προμηθευτές, πράγμα που δημιουργούσε εμπόδια για το διασυνοριακό εμπόριο. Πρακτικές του τύπου αυτού μπορούν να υπονομεύσουν τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και να επηρεάσουν αρνητικά τους καταναλωτές μέσω της αύξησης των τιμών και της μείωσης του προσφερόμενου φάσματος προϊόντων.

Προκειμένου να αρθούν τα εμπόδια και να παύσουν πρακτικές που κατακερματίζουν την εσωτερική αγορά, η Επιτροπή:

- 6. θα αξιολογήσει τα μέτρα αντιμετώπισης των περιορισμών εφοδιασμού σε εδαφική βάση, στο μέτρο που αυτά δημιουργούν οικονομική ανταποδοτικότητα και αντιβαίνουν στις αρχές της εσωτερικής αγοράς. Η Επιτροπή θα προβεί σε εκτίμηση επιπτώσεων βασιζόμενη σε λεπτομερή μελέτη στην οποία θα στηρίζει τη δράση της έως τα τέλη του 2010,**
- 7. προτρέπει το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να εγκρίνουν γρήγορα την πρόταση της Επιτροπής σχετικά με την αναθεώρηση της νομοθεσίας για τους κανόνες επισήμανσης,**
- 8. θα επανεξετάσει επιλεγμένα περιβαλλοντικά πρότυπα και καθεστώτα επισήμανσης της καταγωγής που μπορεί να εμποδίζουν το διασυνοριακό εμπόριο, με σκοπό να διαπιστωθεί αν μπορούν να επιτευχθούν οι στόχοι πολιτικής των κανονιστικών αυτών ρυθμίσεων με μικρότερο αντίκτυπο στην ολοκλήρωση της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων, εκτός αυτού, θα συνεργαστεί με τα κράτη μέλη και τον κλάδο για την καλύτερη εναρμόνιση της εφαρμογής των κοινοτικών προτύπων ασφάλειας των τροφίμων.**

3.3.2. Ανταγωνιστικότητα της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων

Ο γεωργικός τομέας είναι σε μεγάλο βαθμό κατακερματισμένος και ποικιλόμορφος από άποψη μεγέθους, τύπου γεωργικής εκμετάλλευσης και κοινωνικοοικονομικών επιδόσεων των γεωργικών επιχειρήσεων. Η τρέχουσα οικονομική κρίση έχει πολύ μεγάλο αντίκτυπο στον τομέα δεδομένου ότι ασκεί σημαντική πίεση στις γεωργικές τιμές και εισοδήματα, ιδίως στον γαλακτοκομικό και τον κτηνοτροφικό τομέα. Μολονότι έχουν τεθεί σε εφαρμογή διάφοροι μηχανισμοί ενσωματωμένοι στην ΚΓΠ για την άμβλυνση ορισμένων εκ των πλέον αρνητικών συνεπειών της κρίσης, έχει αυξηθεί η πίεση για περαιτέρω αναδιάρθρωση του τομέα.

Ο κλάδος γεωργικών προϊόντων διατροφής συμβάλλει σημαντικά στην απασχόληση και την αύξηση της προστιθέμενης αξίας στους μεταποιητικούς κλάδους της ΕΕ, αλλά η αύξηση προστιθέμενης αξίας και παραγωγικότητας της εργασίας εντός του κλάδου των τροφίμων της ΕΕ είναι μικρότερη σε σχέση με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Σε παγκόσμιο επίπεδο, το μερίδιο αγοράς της Βραζιλίας, του Καναδά και της Αυστραλίας στα προϊόντα διατροφής αυξάνεται σε βάρος του μεριδίου αγοράς της ΕΕ. Η ομάδα υψηλού επιπέδου αρμόδια για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας γεωργικών προϊόντων διατροφής¹⁶ (ΟΥΕ) ακολουθώντας μια διεξοδική προσέγγιση προσδιόρισε τα βασικά προβλήματα στα οποία οφείλεται το κενό ανταγωνιστικότητας του τομέα και πρότεινε μια σειρά από 30 συγκεκριμένες συστάσεις που απευθύνονται σε πολιτικούς και οικονομικούς φορείς¹⁷. Η ΟΥΕ παραδέχθηκε ότι η έλλειψη διαφάνειας στους μηχανισμούς καθορισμού των τιμών και οι ανισορροπίες μεταξύ φορέων της αγοράς είναι μεγάλα προβλήματα για την αλυσίδα

¹⁶ Απόφαση της Επιτροπής αριθ. 2008/359/ΕΚ της 28 Απριλίου 2008

¹⁷ Βλ. τελική έκθεση, συστάσεις και χάρτης πορείας με βασικές πρωτοβουλίες στη διεύθυνση: <http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/food/competitiveness/high-level-group/documentation/>

εφοδιασμού τροφίμων. Επιπλέον, η ομάδα, αφενός μεν παροτρύνει την ΕΕ να διατηρήσει υψηλού επιπέδου πρότυπα ασφάλειας και ποιότητας των τροφίμων, αφετέρου δε διαπιστώνει μεγάλη ανάγκη βελτίωσης του πλαισίου καινοτομίας και ανάληψης στοχευμένων δράσεων για τις πολυάριθμες ΜΜΕ του κλάδου, καθώς και για τις επιδόσεις του ευρωπαϊκού κλάδου γεωργικών προϊόντων διατροφής στις διεθνείς αγορές.

Ο τομέας των επιχειρήσεων λιανικής αντιμετωπίζει επίσης προβλήματα ανταγωνιστικότητας. Μολονότι υπέστη δραματικές αλλαγές την τελευταία δεκαετία εξαιτίας του αυξημένου ρυθμού ενοποίησης, της εμφάνισης επιχειρήσεων που εφαρμόζουν σκληρές εκπτώσεις και της εισαγωγής προϊόντων χαμηλού κόστους με το σήμα του λιανοπωλητή, οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις λιανικής παρουσιάζουν χαμηλότερη παραγωγικότητα έναντι, π.χ. των αμερικανικών κατά την τελευταία δεκαετία. Μεταξύ των διαφόρων παραγόντων που συνέβαλαν στο εν λόγω κενό παραγωγικότητας, το οποίο επίσης εξαρτάται από τη διαφορετική δυναμική των αγορών, η πραγματοποίηση επενδύσεων στην πληροφορική και στις τηλεπικοινωνίες, καθώς και σε νέες επιχειρηματικές μεθόδους, φαίνεται ότι διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο. Ορισμένες κανονιστικές ρυθμίσεις μπορεί να έχουν επίσης εμποδίσει την αύξηση της παραγωγικότητας του τομέα των λιανικών πωλήσεων της ΕΕ. Η ύπαρξη περιοριστικών κανόνων εγκατάστασης έχει οδηγήσει σε μικρότερο αριθμό νέων καταστημάτων με αποτέλεσμα μικρότερη διάδοση καινοτομίας¹⁸. Καθοριστικό είναι δε το γεγονός ότι η φιλόδοξη εφαρμογή της οδηγίας περί υπηρεσιών θα συνέβαλε τα μάλα στην άρση των φραγμών αυτών.

Προκειμένου να αυξηθεί η ανταγωνιστικότητα της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων, η Επιτροπή:

- 9. Θα προωθήσει και θα διευκολύνει την αναδιάρθρωση και την ενοποίηση του γεωργικού τομέα** τόσο στο πλαίσιο της πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη, ιδίως με την περαιτέρω ενθάρρυνση της σύστασης οργανώσεων παραγωγών γεωργικών προϊόντων, όσο και στο ευρύτερο πλαίσιο της μετά το 2013 Κοινής Γεωργικής Πολιτικής. Αυτό θα εξετασθεί για πρώτη φορά για την συγκεκριμένη περίπτωση του γαλακτοκομικού τομέα από την νεοσυσταθείσα ομάδα εμπειρογνομόνων υψηλού επιπέδου για το γάλα,
- 10. Θα αναλάβει δράση για να προωθήσει τις προτάσεις της ομάδας υψηλού επιπέδου με σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τομέα γεωργικών προϊόντων διατροφής, ιδίως δε των ΜΜΕ, και τη στήριξη της καινοτομίας και των εξαγωγών στον εν λόγω τομέα.**

4. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει ορισμένες προτάσεις για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που έχουν διαπιστωθεί. Η αύξηση της διαφάνειας κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων και η προώθηση διατηρήσιμων και βασιζόμενων στην αγορά σχέσεων μεταξύ ενδιαφερομένων μερών θα μπορούσαν να διευκολύνουν την ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας και, συνεπώς, θα πρέπει να υλοποιηθούν κατά προτεραιότητα πριν από τα τέλη του 2010. Οι άλλες πρωτοβουλίες αφορούν διαρθρωτικά ζητήματα της αλυσίδας

¹⁸ Τα θέματα αυτά θα αναπτυχθούν περαιτέρω στην επικείμενη ανακοίνωση σχετικά με την επιχείρηση παρακολούθησης της αγοράς λιανικής.

αυτής με σκοπό τη βελτίωση της ολοκλήρωσης και της ανταγωνιστικότητας μακροπρόθεσμα. Θα συμπληρωθούν από προτάσεις για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του τομέα λιανικής της Ευρώπης στην επικείμενη ανακοίνωση για την επιχείρηση παρακολούθησης της αγοράς λιανικής.

Έως τον Νοέμβριο του 2010, η Επιτροπή θα εκδώσει έκθεση για τη συνέχεια που δόθηκε στις προταθείσες δράσεις στο πλαίσιο συζητήσεων διεξαγόμενων σε συνεχή βάση μεταξύ θεσμικών οργάνων της ΕΕ και σχετικών ενδιαφερόμενων φορέων. Προς τούτο, η Επιτροπή προγραμματίζει να διευρύνει το πεδίο και την εντολή της υφιστάμενης ομάδας υψηλού επιπέδου για την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας γεωργικών προϊόντων διατροφής, καθώς και να αυξήσει τον αριθμό των μελών της ομάδας αυτής.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η ταχεία άνοδος και πτώση των τιμών των βασικών γεωργικών προϊόντων και ο καθυστερημένος αντίκτυπός τους στις τιμές των τροφίμων έχουν προβληματίσει τα ενδιαφερόμενα μέρη και τους υπεύθυνους για την χάραξη πολιτικής, ως προς τη λειτουργία της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων. Η επιχείρηση παρακολούθησης της αγοράς που έλαβε χώρα την τελευταία διετία έδειξε ότι ο προβληματισμός αυτός είναι βάσιμος. Η έλλειψη διαφάνειας στην αγορά, οι ανισότητες όσον αφορά τη διαπραγματευτική ισχύ και οι αντιανταγωνιστικές πρακτικές που εφαρμόζονται δημιούργησαν στρεβλώσεις στην αγορά που επηρεάζουν αρνητικά την ανταγωνιστικότητα ολόκληρης της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων. Ομοίως, η ανελαστικότητα των τιμών επηρέασε αρνητικά την ικανότητα προσαρμογής και καινοτομίας όλων των κλάδων που μετέχουν στην αλυσίδα.

Όσον αφορά το μέλλον, δεν θα πρέπει να εκπλαγεί κανείς αν με την έξοδο της παγκόσμιας οικονομίας από την ύφεση αρχίσει πάλι η ταχεία άνοδος των τιμών των βασικών γεωργικών προϊόντων. Εάν δεν αντιμετωπιστεί σύντομα η διαπιστωθείσα δυσλειτουργία της αγοράς, υπάρχει κίνδυνος να αυξηθούν δυσανάλογα οι τιμές καταναλωτή στα τρόφιμα με συνέπεια τη μείωση της αγοραστικής δύναμης και της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και, ενδεχομένως, την επιβράδυνση της ανάκαμψης της ευρωπαϊκής οικονομίας. Ως εκ τούτου, είναι πάρα πολύ σημαντική η συνεχής επαγρύπνηση για τον εντοπισμό και την άρση των στρεβλώσεων της αγοράς που έχουν συμβάλει στις παρατηρηθείσες ασυμμετρίες κατά τη μετάδοση των τιμών κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού τροφίμων.